

Til Olje og energidepartementet

Per e-post til: verdiskaping@oed.dep.no

Innspill fra Naturressurskommunene til stortingsmeldingen om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser

Det vises til olje og energiminister Tina Brus invitasjon 12. november 2020 til innspill til regjeringens arbeid med stortingsmelding om langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser.

Naturressurskommunene er et samarbeidsforum for Landssamanslutninga av Vasskraftkommunar (LVK), Utmarkskommunenes Sammenslutning (USS), Nettverk for Petroleumskommuner (NPK), Industrikommunene og Kommunekraft AS. Til sammen er mer enn 200 kommuner medlemmer av organisasjonene. Et felles trekk ved de deltakende kommuner er at kommunene råder over store og verdifulle naturressurser. Medbestemmelse og råderetten over egne naturressurser, enten til bruk eller vern, er derfor et sentralt arbeidsområde for Naturressurskommunene.

Som for energiforsyningen i dag, vil den fremtidige energiforsyningen bygge på en eller annen form for naturressursutnyttelse. Også i fremtiden vil verdiskapingen fra norske energiresurser regelmessig innebære negative virkninger på naturmangfoldet, enten det gjelder vannkraft, vindkraft, olje og gass og solenergi, eller omdanningsformer som hydrogen fra disse. En overordnet målsetting for Naturressurskommunene er at enhver energiproduksjon må skje til lavest mulig miljøkostnad.

Alle lands energipolitikk har betydning for vår tids store globale utfordringer, klimakrisen og tapet av naturmangfold. Både gjennom FN, Parisavtalen og EU er det oppstilt grunnleggende politiske målsettinger om å redusere klimautslippene og redusere tapet av naturmangfold. Disse internasjonale forpliktelsene, uavhengig av deres rettslige og politiske status, må være førende for utformingen av norsk energipolitikk

Norge er en av verdens fremste energinasjoner, både til havs og til lands og innenfor olje- og gass og fornybar energi. Våre naturressurser gjør det mulig å videreføre denne rollen, og vår fremtidige utnyttelse av energiresursene til langsiktig verdiskaping må derfor også gi positive bidrag til å løse de globale utfordringer som er nevnt: utslippet av klimagasser må på sikt opphøre og det samme må tapet av naturmangfold. Få om noen andre samfunnssektorer har større betydning for klima og naturtilstanden enn energisektoren.

Det internasjonale samfunnet er inne i en ny formativ periode for energiforsyningen, og norsk energipolitikk må også bygge på de tre hovedhensyn som gjelder internasjonalt: Energipolitikken må være fornybar, bærekraftig og støtte opp under en fremtidig sirkulær økonomi. Norge må fortsatt arbeide for at det internasjonale samfunnet kan enes om forpliktende rammeverk med et slikt innhold. Vår egen langsiktige verdiskaping fra energiforsyningen er avhengig av et slikt internasjonalt rammeverk.

I tillegg vil Naturressurskommunene fremheve som sentrale forhold ved vår egen politikktutforming:

- Den nasjonale råderetten over egne naturressurser er fundamentet for en langsiktig verdiskaping til beste for Norge. Det har vært og vil fortsatt være sentralt for norsk velferd at

vi kan forvalte vårt viktigste internasjonale konkurransefortrinn – naturressursene – på lang sikt og innenfor egne prioriteringer.

- Vår energipolitikk må utvikles i tett samarbeid mellom nasjonale organer og lokaldemokratiske organer. Naturressursutnyttelse til energiformål stiller krav til de lokalsamfunn som må avstå sine naturverdier til storsamfunnet, ofte med negative virkninger for folk og naturmiljø. Uavhengig av energibærer må det etableres et rettslig rammeverk som gir berørte lokalsamfunn et krav på en andel av verdiskapingen fra deres naturressurser. Den senere tids vindkraftdebatt illustrerer dette, men hensynet er av universell karakter og er erfart i mange land med store energitiltak. I internasjonalt forretningsliv er det samme hensynet kommet til uttrykk gjennom såkalte ESG-foretak (environment, social and governance), også betegnet som bedrifters samfunnsansvar.
- Vår eldste energihistorie er knyttet til vannkraften. Det var fremsynte politiske forfedre som for mer enn hundre år siden utformet tre institusjonelle ordninger for å sikre langsiktig verdiskaping for Norge fra vannkraften: eierskap, skatt og konsesjonsregler. Disse ordninger har gyldighet i dag, ikke bare for vannkraftregimet, men også ved annen naturressursutnyttelse.

Når det gjelder de ulike energibærere, vil Naturressurskommunene særlig fremheve:

- Våre naturgitte fortrinn har bidratt til å skape et norsk næringsliv med spesielle kvalifikasjoner innenfor energiutnyttelse, både til havs og på land. De institusjonelle ordningene som ble etablert rundt vannkraften har gjort at vi hadde erfaringer som vi kunne bygge videre på for olje og gasssektoren. Det har videre gitt oss teknologiske fortrinn, som vi bør bygge videre på. Både den gryende havvindsatsingen og satsingen på hydrogen er lovende og fremtidsrettet, og kan over tid endre valg av energibærere og forhåpentligvis redusere naturinngrep og klimaavtrykk som ofte følger med energiinnvinning.
- Naturressurskommunene vil fremheve at våre mange medlemskommuner som er vertskap for større industrianlegg vil være spesielt egnet til nyere former for energiproduksjon, som bruk av spillvarme og hydrogen. Naturressurskommune vil understreke at bruk av spillvarme fra industrianlegg er et undervurdert energiområde, at det følger EUs energieffektiviseringsdirektiv og at effektivisering generelt må styrkes i vår fremtidige energipolitikk.
- Norge har også spesielle forutsetninger for å lykkes med hydrogen. Naturressurskommunene ser positivt på Norges deltakelse i den europeiske hydrogensatsingen gjennom IPCEI, og både blå hydrogen fra naturgass med karbonfangst og lagring og grønt hydrogen fra fornybar kraftproduksjon vil det ligge spesielt godt til rette for i våre kommuner. Hydrogen er klima- og miljøvennlig energi.

En langsiktig verdiskaping fra norske energiresurser vil i hovedsak finne sted utenfor sentrale strøk, og enten i distrikter med naturgitte fortrinn eller i etablerte industrikommuner. Naturressurskommunene er nettopp et samarbeidsforum for slike kommuner. Av den grunn er det vårt syn at en tidlig involvering av kommunesektoren, både i utformingen av et fremtidig energiregime og i de enkelte utbyggingssakene, vil være et viktig demokratisk element og vil virke konfliktdempende og effektiviserende som ledd i den langsiktige verdiskapingen. Det er et iboende spenningsforhold mellom energiforsyningens globale utfordringer og energiforsyningens lokale virkninger. Den norske stat må ikke bare se ut over landegrensene, men også inn over region- og kommunegrensene.